

OPONENTSKÝ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Aleš Franc: *Zahraniční studenti češtiny v České republice (Příspěvek k problematice migrace a studentů migrantů v českém prostředí)*. FF UK, Praha 2011, 139 s.+ obrazová příloha.

Problematika etnických procesů a migrací patří mezi nejzávažnější témata sociálních a historických věd. Stále více se hovoří o soužití různých sociálních a etnických skupin, někdy diametrálně odlišných. Obyvatelé České republiky zatím nejsou zcela připraveni na větší pohyb lidí, kteří sem přicházejí nejen z ekonomických, ale i politických důvodů, popřípadě jen prostě za lepším a důstojným životem. Dosud nevznikly určité styly chování a komunikace české společnosti vůči cizincům a jakýmkoliv minoritám.

Velký podíl na přesídlování obyvatel měla i neklidná devadesátá léta 20. století, která ovlivnila celý svět a nevyhnula se ani Evropě. Tak bylo mnoho společností postaveno před řadu praktických a etnických dilemat včetně opuštění země původu. Většina vyspělých států zavedla restriktivní migrační zákony a v mnoha případech vybízí migranty k návratu domů nebo je přímo odesílá zpět. Existují však dosti propracované imigrační procedury, které se liší v různých státech někdy jen v detailech. Důležitou součástí těchto procedur je vytvoření předpokladů pro adaptaci a následnou integraci do majoritní společnosti, přičemž rozhodující roli sehrává příslušná jazyková kompetence.

Shora uvedená problematika dosud byla odborně zpracována jen velice málo. Mezeru v tomto směru bádání se pokusil vyplnit Aleš Franc v předložené disertační práci. Z širokého fenoménu migrací doktorand soustředil pozornost hlavně na zahraniční studenty češtiny v České republice. Využil svého zaměstnání lektora v Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy, kde mezi lety 1998 – 2011 prováděl také terénní výzkum.

Především je třeba vysoce hodnotit výstižné vymezení předmětu práce, jakož i výzkumných otázek a cílů. Za velmi zdařilou lze pokládat druhou kapitulu disertace (s. 16 – 58), která nastiňuje „teoreticko-analytická východiska“. Využívá se v ní veškerá dostupná literatura především české provenience. Stálo by za to přihlídnout rovněž k zahraniční literatuře, jež by pomohla vytvořit širší základ pro

další úvahy, popřípadě pro komparaci studované problematiky. Není to výtka, ale spíše námět pro další prohloubení bádání.

Mezi vydařené partie oponovaného textu patří rovněž „charakterologie“ jednotlivých etnických skupin studentů, kde se objevují nejen základní referenční publikace tématu, nýbrž i vlastní pozorování autora práce. Přitom je možné akcentovat tu skutečnost, že Aleš Franc měl jedinečnou příležitost participativního pozorování, ale též přímých dotazů na studenty, potenciální respondenty.

Při podrobném čtení třetí kapitoly (s. 59 – 97), věnované jazykové výuce studentů-migrantů, však může vzniknout otázka, zda byl plně využit materiál získaný z terénního výzkumu. Nikde se totiž neodkazuje na konkrétního respondenta, popřípadě na přesnější výzkumnou situaci. Možná, že do této kapitoly se též dala včlenit fakta, která jsou samostatně prezentována v příloze. Poslední připomínka směřuje k příloze práce. Nevím, zda nepůsobí poněkud nadbytečně a nefunkčně „Malý slovník pojmů k problematice migrací a výuky studentů-migrantů“. Připouštím, že to může být věc názoru nebo náročných oponentských požadavků.

Shora uvedené připomínky nepoukazují na slabiny Francovy disertace, ale naznačují jiné možnosti její kompozice, popřípadě na jiné aspekty a kontexty. Rozhodně neruší celkový příznivý dojem z předvedeného badatelského výkonu. V této souvislosti je potřeba zdůraznit jistý vědecký přínos autora disertace, který spočívá například v uceleném pohledu na zkoumanou problematiku.

Recenzovaná disertační práce je doprovázena řadou kvantitativních údajů, které názorně dokreslují konkrétní etnickou situaci. Bibliografie, zahrnující knižní publikace a internetové zdroje, je poměrně reprezentativní a úplná. Jak už bylo řečeno, práci by určitě prospělo přihlédnutí k zahraničním zdrojům, a to nejen kvůli komparaci.

Celkově lze konstatovat, že Aleš Franc ve své disertační práci osvědčil schopnost získat relevantní údaje ke zvolené problematice. Prokázal, že je schopen na přijatelné úrovni teoreticky pracovat v příslušné oblasti studia a že umí získané poznatky interpretovat. Předložená práce je pečlivě provedena jak po stránce metodologické a teoretické, tak i praktické. Stylisticky je text velmi dobře zvládnut; je přehledný a čtivý. Je z něho patrné zaujetí pro zvolený předmět studia.

Závěr: Předložená disertační práci rozhodně odpovídá vysokým nárokům kladeným na texty tohoto typu. Protože Aleš Franc podal velmi dobrý badatelský výkon, práci lze přijmout jako vhodný podklad pro jednání komise, které by mělo vést k přiznání titulu Ph.D.

V Praze dne 8. ledna 2012

Doc.PhDr. Bohuslav Šalanda, CSc.